

Hakan SEZEREL, Zülfıkar BAYRAKTAR (Ed.) *Turizm ve Kültürel Miras Eğitimi: Disiplinlerarası Yaklaşımlar*, Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları, 2021, ISBN: 978-605-7333-43-6. 232 Sayfa.

Arş. Gör. Dr. Gözde TEKİN*

Turizm ve kültürel miras eğitimine disiplinlerarası bir yaklaşımla eğilen *Turizm ve Kültürel Miras Eğitimi: Disiplinlerarası Yaklaşımlar* adlı kitap, 2021 yılında Sonçağ Yayınları'ndan çıkmıştır. Sekiz bölümden oluşan kitap, Hakan Sezerel ve Bekir Pakdemirli editörlüğünde hazırlanmıştır. Bölümlerden altısı turizm eğitimine odaklanırken ikisi turizm ve kültür ekseninde müze eğitimine odaklanmıştır.

Kitabın ilk bölümü, Atila Yüksel tarafından kaleme alınan “Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi: Görkemli Sefalet” başlıklı bölümdür. Bölümde, lisans düzeyinde verilen turizm eğitiminin içerik, hedef ve yöntem “soru(n)larına” odaklanılmıştır. Yazarın ifadeleriyle belirtmek gerekirse bölüm, “turizm eğitimindeki mevcut tartışmalı varsayımsal dayatmaları tartışmaya açmak ve bu varsayımlardan hareketle lisans düzeyinde insan eğitmenin varsayımlarını sorgulatmayı” (2021: 5) amaçlamaktadır. Turizmin “ürün”, turistin de “bu ürünü tüketen” olarak tanımlandığı varsayım eleştirilerek açılan tartışma, turizme dair çeşitli varsayımlara yönelik eleştiri ve görüşlerle geliştirilmiştir. Devamında ise turizm eğitiminin ve turizm fakültelerinin amaçlarının yanı sıra söz konusu alanda lisans düzeyindeki eğitimin amaç, yöntem ve hedeflerine dair varsayımlara yönelik tartışmalar yürütülmüştür. Turizm eğitimi ve eğitim üzerine eleştirel bir dille kaleme alan bölümde konuya yönelik ayrıntılı çözümler dikkat çekicidir.

Turizm meselesine doğal ve kültürel farklılıklar üzerinden yaklaşan kitabın ikinci bölümü, Öznur Akgiş İlhan ve Semra Günay Aktaş tarafından kaleme alınmış “Turizm Coğrafyası Eğitimi Üzerine Eleştirel Bir Bakış” başlıklı bölümdür. Turizmin çıkış noktasının mekânsal farklılıklar olduğu fikri üzerine temellendirilmiş bölümde, turizmin bölge coğrafyası ile ilişkisi irdelenmiş ve turizm faaliyetlerinin planlanmasında coğrafyanın dikkate alınması gereken unsurlardan biri olduğu vurgulanmış; bu ilişki turizm eğitimi bağlamında irdelenmiş devamında ise coğrafya ve turizm programlarının müfredatlarında yer alan turizm coğrafyası konulu derslerin içeriği, amacı ve konusu içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Müfredat dersleri üzerinden ayrıntılı bir analiz yürütülen bölümde konuya yönelik eksiklikler tespit edilmiş ve önerilere yer verilmiştir.

M. Öcal Oğuz, Zeynep Safiye Baki Nalcıoğlu ve Ahmet Erman Aral tarafından kaleme alınan “Turizm Eğitiminde Somut Olmayan Kültürel Miras” başlıklı üçüncü bölümde ise turizm eğitimine somut olmayan kültürel miras üzerinden yaklaşılmıştır. Kültürel mirasın kapsamının genişlemesiyle değişen kültürel miras ve turizm ilişkisine odaklanan bölümde, 2003 tarihli Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin kültürel miras tanımı, koruma ve aktarma yöntemlerine yönelik yaklaşımlarına yer verilmiştir. Somut olmayan kültürel miras ve turizm ilişkisinin kültür ekonomisi, kültürel animasyon tasarımı, yaratıcı turizm ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini de dikkate alan çok yönlü ve sürdürülebilir bir turizm modeli ekseninde düşünülmesi gerektiğinin vurgulandığı bölümde, konuya örnekler üzerinden eleştiri getirilmiş ve turizm alanında somut olmayan kültürel miras eğitiminin mirasın korunması ve aktarılmasına sağlayacağı katkılara yer verilmiştir.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü, Ankara/Türkiye, gozde.tekin@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9068-0788.

Kitabın dördüncü bölümü olan “Kültür ve Turizm Kesişiminde Kültür Politikaları ve Müze Eğitimi” başlıklı bölüm, Ceren Karadeniz ve Ömer Adıgüzel tarafından kaleme alınmış ve müzenin kültür ve turizm politikaları içindeki yerine ve müzeciliğin turizm eğitiminde nasıl değerlendirildiğine odaklanmıştır. Türkiye’de müze ve müzecilik çalışmalarının seyrine kültür politikaları ve kalkınma planları üzerinden ayrıntılı bir şekilde yer verilen bölümde, müzenin öğrenme ortamı sunan bir özelliğe sahip olması dolayısıyla eğitimin yanı sıra turizmle olan ilişkisinin önemi vurgulanmıştır. Diğer taraftan müze eğitimi ve müzelerde eğitim meselesi, Türkiye’de faaliyet gösteren çeşitli müze ve eğitim programlarının çalışmalarından örnekler yer verilerek irdelenmiş; müze eğitiminin Türkiye’de süreç içinde evrildiği nokta, konuya ilişkin protokol, yönerge ve yönetmelik gibi resmi belgelerle de günümüze kadar ayrıntılı bir şekilde getirilmiştir.

Kitabın müze eğitimine başka bir açıdan yaklaşan beşinci bölümü, “Türkiye’de Sanal Müze Eğitim Olanakları” başlığını taşımaktadır ve Hare Kılıçaslan tarafından kaleme alınmıştır. Müze eğitimi meselesine sanal müzeler üzerinden yaklaşılan bölümde, sanal mekân teknolojisi ve dijital tasarım alanındaki imkân ve gelişmelerin kültür ve turizm alanlarında aktarıma fayda sağlayan yeni araçlar olarak görüldüğü vurgulanmış ve Türkiye’den örnekler yer verilmiştir. Kültürel mirası korumada güncel teknoloji kullanımından hareketle e-öğrenme ve kültürel miras ilişkisinin de irdelendiği bölümde, kültürel miras alanlarına yönelik sanal oyun ve uygulama örnekleri üzerinden konu ayrıntılandırılmıştır. Ayrıca sanal müzelerin imkân ve sağladığı fırsatlara da yer verilmiş, eğitim ve sanal müze ilişkisi yine dünyada ve Türkiye’de yapılan çalışmalar ve örnekler üzerinden irdelenmiş ve Türkiye’deki sanal müze örneklerine değinilmiştir.

Altıncı bölüm, Ferda Barut Kemirtlek tarafından kaleme alınmış “Turist Rehberliği Eğitim Programlarında Bizans Sanatı” başlığını taşımaktadır. Turist rehberliği eğitiminde Bizans sanatının yerini sorgulamayı amaçlayan bölümde öncelikle kültürel mirasın tanınması, korunması ve aktarımı, bu koruma ve aktarmanın kültür turizmiyle ilişkisi ve turist rehberlerinin rolü ele alınmıştır. Ön lisans ve lisans düzeyinde turist rehberliği programlarının müfredatları üzerinden yürütülen incelemede, derslerin içerik ve yeterlilikleri tartışılmış, bu konuda ihtiyaç duyulan yeni düzenlemelere ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın “Turizm Eğitiminde Yaratıcılık ve İnovasyon” başlığını taşıyan yedinci bölümü Aslı Geylan tarafından kaleme alınmıştır. Yaratıcılık ve inovasyon kavramına ve turizmdeki yansımalarına odaklanan bölümde öncelikle yaratıcılık, yaratıcı kişilik ve yaratıcılığı etkinleştirme üzerine ayrıntılı çözümlenmelere yer verilmiş; devamında ise inovasyon (yenilik) kavramına, yaratıcılık ve inovasyon arasındaki ilişkiye ve inovasyon türlerine değinilmiştir. Kavramsal açıdan ayrıntılı açıklamaların yer aldığı bölümde, eğitimde yaratıcılık ve inovasyon meselesinin yanı sıra turizmde yaratıcılığın nerede durduğu meselesi de gastronomi, turizm işletmeciliği eğitimi ve turizm rehberliği alt başlıkları altında incelenmiştir.

“Turizm Eğitiminde Mesleki Staj” başlığını taşıyan ve Duran Cankül ve Serpil Kaya tarafından kaleme alınan son bölümde; turizm eğitiminde teorik bilgi ve uygulama ilişkisine, mesleki uzmanlaşma ve deneyim meselesine odaklanılmıştır. Staj kavramının tartışılmasının ardından turizm eğitiminin aşamalarına ve turizm eğitiminde staj ve mesleki stajın gereklilikleri üzerine öne atılan görüşlere yer verilmiştir. Mesleki staj konusunda karşılaşılan sorunlara da yer verilen bölümde, turizm sektörü ve eğitim kurumlarının staj meselesine aynı yerden bakmadıkları ve bunun sonucunda öğrenciler üzerinde ortaya çıkan olumsuz tutumlar vurgulanmış ve bu sorunların giderilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Turizm ve eğitim meselesi üzerine disiplinlerarası bir yaklaşımla kaleme alınan ve sekiz bölümden oluşan kitap, sadece turizm eğitimi veren turizm rehberliği, turizm işletmeciliği, seyahat işletmeciliği vb. programlar için değil kültürel miras eğitimi veren programlar için de farklı bakış açıları ve önerilere yer vermesi açısından önemli bir kaynaktır. Kitabın, somut somut olmayan kültürel mirasın hem turizm eğitiminin içindeki yerini hem de turizm sektörü, müzecilik çalışmaları, dijital ve teknolojik gelişmelerle olan/olması gereken yakın temasını göstermesi; eğitim programlarında tespit edilen eksikliklerin yeni müfredat ve program çalışmalarıyla giderilmesinin, özellikle fakültelerde verilen ön lisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitiminin (örgün) teorik ve uygulamalı olarak kapsamının genişletilmesinin ve mezuniyet sonrasında da turizm ve kültürel miras eğitiminin yaygın ve sargın öğrenme ile devam ettirilmesinin önemini vurgulaması ile çok yönlü bir bakış açısına sahip olduğu açıktır. Ayrıca yazarların farklı disiplinlerden farklı bakış açılarına sahip olmaları, turizm ve eğitim alanındaki uzmanlığın sınırlarının ne kadar geniş olduğunu ve yürütülecek çalışmaların özellikle kültürel mirasın korunması ve aktarımı noktasında geniş kapsamlı ve çok yönlü bir iş birliği ile yapılmasının önemini de ortaya koymaktadır.